

מחזה על מחזה

כול בקרבו מספר (דיא שולדערונג)
ימי פנך ילדותי השקול כד כבד
את תהלוכות ימינו פה
בערבות החיים.

000000

3693

לעצמנו האם מלאה היא מעינה
ואין בלישעמלוקוב טענרת מלאם
ולמען אוסרי שטנו הקדושה כולאמיס לאו
נרשיון המעני, אי הדים.

ווארשא

שנת ה'תרל"א לפ"ק

MACHZE muł MACHZE
w Warszawie
w Drukarni A. Bomberg.
1861.

מבא

H7

3/11/1861
על/סגל

זה ימסרבים כי אנינה במחברי העברים, אבחינה
 בסופריהם, ואראה כי אין מר מגורלם, ואין שפל ממנה
 חבלם בכל הארץ, כי מלבד אשר אין די שבר לעמלם,
 כאשר כי תוצאות עטם (דיא פראדוקטע איהרע
 פערער) בלתי עובדים לסוחר כספרי מחברי העמים
 המעשרים את בעליהם, ובל ושיגו גם את שקלם הדל
 אשר יוציאו בענים על מלאכת הדפוס כ"א כדי קלון
 וברי כוז, בהתנבסם את ספריהם יחד לבתי הנדבכים
 לעת מצא, לעת צאת הגבירה על פני קרת והאיש
 נשאר לבדו בכיתו, עוד ושיגו כלימות ודי חרפות
 מכני עטם אשר יחצו כעת לשתי מחנות, האחת והיא הגרולה
 ההמון הרבה אשר בכל ספר חדש ישימו תהלה, פגול הוא
 להם לא ורצה, והשניה הכי קטנה היא תרבה לחרע
 מאחותה הגרולה, והמה המתחכמים אשר מקרוב באו,
 ואשר לא נסו עוד לכתוב גם שתיים או שלש דלתות
 בהשפה העמוקה הוות, ואינם יודעים מאומה בכל עמל
 הסופר העברי, אשר נחרץ עליו לכתוב בשפה הקצרה
 והחסרה הוות אשר כבר חרלה להתהלך בקרב הארץ,
 בשפה אשר כחשו בה בני עמה, ועוו פניה בהוראות
 שוא וכדרשות הבל, חמה יארבו כרוב שכול לכל. ספר
 חדש, וישו לקראת כל משנה, ירועו על המחבר כנגב
 בעלי העתים ויעבירוהו תחת שבט הבקורת עד כי
 תרפינה ודיו וועמוד מלרת, יסוג אחור, ולא יכפר פני
 הצדדים השנים האלה כ"א במותו ואו ינחמו גם שניהם
 אל אחיהם הנרכא הוה ויחוננו את עפרו וידעו גם את
 ספריו

Ino drukować z warunkiem złożenia
 mitecie Cenzury po wydrukowaniu
 um przepisanej liczby exemplarzy.

Warszawa d. 28 Grudnia 1860.
 9 Stycznia 1861.

Cenzor J. Tugendhold

2174041
 1861

negative criticism

מבא

עצת אלקים הרהיבה עוו בנפשי לנסות את ירי נס בעברית כתבנית הזאת היינו לחבר כשם פלאי (אגאנים) בלשון צחה וקלה, ו'ות' מלאכתי הראשונה החבור הנוכחי מעט הכמות ורב האיכות, מ'ח'ה מול מ'חו'ה, יחויק בו המועט את המרובה, כי יכיל למראה בקרבו אך קטנות, וגשגבות בו צפונות, והנס ספורות (שולדערוגנ) ימי פור ילדותי, והקורא בו יקח מוסר כי יחבונן במרוצת כל ימי חייו הכלו ב) בשכתו עוד בימי

pressure
 אשר אכפו עליהם יכבר יכפרו פניו במאה ר"כ ויחל מאתם, ולכן כאשר ירדו לפנים בני ישראל הפלשתיים להציב הדרבן וללטוש את אהו כן ירד כל חובר חבר החרד לטיבת עמו לקעניגסבערג להרפים ספרו בהוצאה מרובה, ואת ראיתי ונפלאתי על בת עמי, אשר כל חלא לועוק לפני הממשלה ברבר יוקר הי"ש, ולא חשמיע קול ברבר יוקר הספרים והרפוסים אשר תמנע מכנינו כל דבר חפץ ברבר השכלה, כי לא ידפסו כ"א סדרי התפלות וסדרי ש"ס ומפרשיהם :

ב) חשבת ימי קדם והמה ימי נעורי ומצאתים כי התנהלו לאט ובכברות לעומת ימי השחרות (מענליכע יאהרען) כי נחפויים המה בעיני לנוד וללכת כצל עובר וכצפור יעוף, חשבת ואתרתי אולי משנה הוא בנפשי ולא כן ידמה יתר האדם ואלך לדרוש פי אנשי מדע ויאמרו כי כמקרה הוה יקרה גם אותם ובל ידעו מה הוא, ואתבונן אל המראה הוה ימים רבים, ומצאתי לפי דעתי פשר הדבר ההוא ברפיון כח הוכרון, אשר הנהו באמת אך סעיף מכח המרמה

discourse on memory which, he claims, is more precise in youth.

ספריו ויסיפו לחככם לפי מספר הימים והשנים עליהם תעבורנה, וימי בהם ההפך מסופרי עמים אחרים אשר המה רק בעורם חיים יתימרו בכבוד סופריהם כי הישן מפני חדש יוציאו בלאומים המשכילים אשר עיניהם אל הטוב והמועיל, ואת ראיתי מאו ווחלתי להביא ברפוס מכל אשר אשר אתי בכתובים בשפה העבריה והשפלתו כבוד עמי אך ספר ספורים שונים למככר בלשון (אידעש טייץ) המרוברת עתה לכשנתנו ולחרפתנו בתוך עמנו יושבי ארץ (ליטהויען פולין רייסען) כחבתים לטובת בנות עמי אשר עיניהן אך אל (הטייץ חומש) הנכתב בלשון עלגים ונמצאו בו מאמרות בלתי נאות להשמע על פי נשים ובתולות ישרות, לא כן המה ספורי כתובים בסגנון יפה מלאים מוסר, נקיים מכל דברי עגבים ודופי, ויורו הבנות בתורת חסד ללכת משרים ולשנות מכל רע, (כלמו עטופים במעטפות קדומים כאשר יאהבו בני עמי, ולא נודעתי גם כשמי בשעריהם למען לא יכשלו הספורים בהליכתם וילכו למשרים בירי הקונים וחפצי בירי הצליות כי נלקחו (ויגל) פערגיפען ווארדען) מאה אלפים (עקסעמפלארען) ונדרשים עוד יום יום ממוכרי הספרים א) עצתי ואת עצת

א) הספורים האלה מכתרים עודם היו אתי בכתובים מרביתם למרפסי ווארשא, מכתרים במועט בעד <נויר ערשים> מאין מקום אתגנו פה להרפיים, כי רפוסים שנים אך במדינה אשר אין להם עסק עם ההשכלה, הרפוס אשר בוטאמיר הנהו עוד ת"ו אנשים המתקשרים אשר לא נתנו עד היום שום ספר חדש לעלות על רפוסם, ואם ימצא איוה מחבר אשר

learned

anonymity

potage of lentils

מבא

כימי המשוש האלה על שולחנו המלא נחת דשן
ושמן ובעורנו מתרונן מיין ינחם על מעלו אשר מעל
בר' או בעמתו ויאמר, עון פעלתי ולא אוסיף.
עוד

המרמה וממנו תוצאת (אורשפרונג) הומן
והמקום הכלתי נמצאים חוצה לו בעליל
מהיות המלות השתים, וסן מקום, אך שמות
מצטרפים (כעציעהנרע הויפטווארטער) כאב,
ובן, ארון, ועבר, אשר לא יקראו בהשמות האלה
כ"א בהתיחס האחד אל השני, ולכן לא יושג
הומן הנתפש כגדר מאוחר ומוקדם באם לא
נעשו פעולות שתים כומנים שונים, וכן לא יובן
שם, מקום, המתגדר במאמרו, רחוק, קרוב, מציאות
בלי מוחשים שונים נפרדים איש מאחיהו ע"י איזה
מרחק, ובעבור זאת תאבדנה השנים הראשונות
להילד ואין לו זכרון מהנה מהיות כי אין לו בהנה
מחשבה ומעשה נושאי הומנים מעולם, כמקרה
הזה יקרנו גם בהיותנו שקועים במצולות
השינה מאפס הפעולה והעליליה, או אפס
הומן ואין מה בין השכיבה והקימה, וכן כל
נוכל השג מהות המקום (ארטליכקייט) בלכתנו
על פני הים ולעינינו אך מים מתחת ושמים
ממעל, כי כל נרע וכל נרגיש בתנועת אניחנו
ובחלוף מקומה עד עבור אניה אחרת על
פניה, וזאת סבלתי היות מקום בלא יחוס
מוחש האחר אל השני, ולו היה כל חללה
דעלמא אך אפס מוחלט נערך מכל מוחש
וגשם באין ככב ושמש וארץ כ"א אדם אחד לברו
שט במרחבו, או כל נוכל ציור בנפשנו כי
התרחק או התקרב בתנועתו ואת כל ימי
עולם

מבא

ethnographic

עוד שנית עשיתי במחברתי זאת, טובה לעמי,
כי הצלתי זכרון מנהנינו עתה ואן משטף רוח זמן
החדש, המתחולל כעת במחנות העברים, ואין דבר
מהראשונות אשר כל יהיו לו למרמס, וכל ישכחו
מפי הבאים אחרינו, כי כמקרה ארץ, אשכנו וצרפת
יקרה גם את ארצינו ועיר לא תמלט, ואת ראיתי
ומשיתים ממצולת הנשיה בכתבי אותם בספר למען
ידעו בנים ויזרו כי צדקה שכנה גם בנו ברורות
עברו, שמחנו את החיים ולא חסרנו דבר גם בעשותנו
כתורה וכמצוה ומנהג אבותינו היה בידנו לטוב לנו
כל הימים, (ג)

מהיות

עולם, אחר כי אין מוחש וגשם אין למי
להתקרב וממי להתרחק ואפס כל מקום,
ועתה אחרי דבריו ואת נקל לי לפרש גם
שאלתי, בהיותנו נערים וכן הזכרון עורנו
חדש עמנו, וכל אשר ראינו שמענו ועשינו כתוב
כבריו שחור על גייד, לבן, או נחקק כבציפורן
שמיר על לוח אבן, או כל נשכה גם הרגעים
השעות והימים, ומה גם הירחים והשנים, כאשר
כי סדרי הפעולות נושאי הומנים המה ולא
יפרדו איש-מאחיהו בצל מהמטח, לא כן
הדבר בהיותנו לגברים, או יחוש כח הזכרון
תשתכחנה הפעולות והמוחשים או יאבד גם
והומן השלם בהם וגם המקום אינגו, ואין בין
ראש השנה הזה לראש השנה השני, כ"א
אשמורה, ובין (מאסקאווע ופעטערסבארג), אך
שלשה צערות ולא יותר:

(ג) אחד מנכברי ווילנא איש צדיק וישר בן גדולים
חיה מיקר את המועדים ומחכב כל מנהגי
ישראל

the
glories
of our
past

מהיות חבורי זה מדבר מקוצר ימינו ומחבל
עצבון ידנו תרתי לי מקום פה לשירי הקטן
אשר כתבתי מעבר השני מתמונת (דעגראטיס),

לו הו' המשורר אתנו כיום
או במליצת מוסרו לא יחתום,
אדם להבל דמה, ימיו כצל עובר,
כי פה בהדעגראטיס התמונה,
אך צלו היא, ותוארו אמונה,
גם אחר כי ימות, ויבול בקבר,

על ארבע תקופות החיים

(1)

האיר הבקר, בקר לא עבות
והשמש הופיעה, בקרנים רבבות.
ותמהר הילדות ותקם מערש יצועה
חיש כאיש צבא, לקרן התרועה
ותרץ החוצה, ותמלא חפניה
בכלה ביום חפתה, מבחר פניניה
אספה שביבי השמש, שרל רשפיה
ותחביאם בילקוטה, ומחאה בפיה

(2)

ואת ראתה הפחרות, ותבו קה בלבנה
השקיפה עקיה בשאט נפש וצחקה לה בקרבה
למה אחר הבל נרף, למה את רודפת
הלא צללי צבעים, הנך אה אוספת?
והיא הנשקפה בהדרה, פאחת מפנות השמים
שטה פה בשדה, עד בואה אל עין מים
הביטה בטוהר פלגיו, ותטיב המחלפות בידיה
קטפה גם שושנה, ותשם בין שדה

ישראל עד מאד, ויהי כראותו פעם אחת שלשים
יום לפני הפורים כי הנשים העניות המוכרות
כאפי תנור (נעכעק) חרלו לאפות הרקקים
הסמולאים בשומשמין הנקראים (האמען טאשען)
נתן להם מכיסו שלשה ר"כ ויצו עליהן לאפות
על חוצאותיו לעטר בהם שוקו וחוצות ווילנא,
למען לא יכרת המנהג הקדסון והקטן הוה
מעורנו, ואם גם באמת אין לו שורש וענף בכל
ארמת דתינו הרחבה:

על

(3)

רְאֵתָהּ וְאֵת הַשְּׁחָרוּת , וְתָבוּ לָהּ בְּלִבָּהּ
 הַשְּׁקִיפָה עָלֶיהָ בְּשֵׂאֵט נֶפֶשׁ , וְתַצְחֵק לָהּ בְּקִרְבָּהּ
 הִוֵּי ! פְּתִיחַ תְּמוּמָה ! אֵל מִהַ תִּכְסֹּפִי
 הַדָּא שְׂקָר תַּחֲזֵן : תְּבַל כָּל יוֹפִי ?
 וְתַחֲגוּר בְּעֵז מִתְּנִיחַ , וְתִשָּׁב לָהּ מִגִּנֵּד
 וְתִשְׁלַח יָד בְּפִישׁוּר , וְתִקֵּן לָהּ בְּגָד

(4)

רְאֵתָהּ וְאֵת הַזִּקְנָה , וְתָבוּ לָהּ בְּלִבָּהּ
 הַשְּׁקִיפָה עָלֶיהָ בְּשֵׂאֵט נֶפֶשׁ , וְצַחֲקָה לָהּ בְּקִרְבָּהּ
 הִוֵּי ! תְּבוּאֵי לְמִסְפַּר שְׁנוֹתַי וְרוּחֲךָ אִזְ סָרָה
 לַפְעֻלָּהּ אִז אִין יָדִים , לֹא יָחַם לָךְ בְּקִרְבָּהּ
 גַּם אֲנִי כְמוֹךָ שְׂקֵרְתִי , כִּפִּי תִמְכּוּ בְּלָךְ
 עֵתָה בְּיַי זְקֵנִתִי , אֲחִיוֹק בְּפִלָּךְ

קול שמרום

חרפו אל תתלוצצו, חזקו עלי דבויכן!
 הכל עשיתי יפה וטוב בתקופותיכן.

(משל קמן מעניני דיומא)

הִלְלָא מְלֵא מִסַּךְ אֲנָכִי מֵאוּ , אִמְרַהּ הַקִּנְקֵן אֵל
 הָאָרֶם , וּבְכֹל זֹאת יַעֲמוּד מַעֲמֹו בִּי וּבֵל אֲרַע שְׂכָרוֹן ,
 לְגַלְגַּל עֲמֻדוֹת בְּמִישׁוֹר , וּקְרִסוּלֵי לֹא יִמְעִרוּ , וְאֵתָהּ כִּי
 שְׂתִית הַמַּחְצִית , תִּרְאֶנָּה עֵינֶיךָ זְרוּת , כִּיךָ יִרְבֵּר תְּהַפּוּכוֹת ,
 וּבְלֹךְ תִּגוּד כִּקְנָה כְּמוֹס , וְהָאֵת לָךְ מֵהַיּוֹחֵךְ חֶסֶד רֵאשׁ
 מַעוּלִים , עֲנֵהוּ הָאָרֶם
 תְּשׁוּבָה , נְצַחַת כּוֹאֵת עֵנָה מִשְׂכּוּל אַחַד לְאִישׁ
 אוּלַּל הַתַּפְאֵר לִפְנֵי לְאִמֵּר , מִלֵּאֲתֵי כְרִסֵי בְּמַדְעִים
 וְתוֹמְתֵי אֲתוֹ , וְאֵתָהּ לֹא לְמַדַּת הַמַּחְצִית מִמֶּנִּי וְנִהַפְכַת
 לְאִישׁ אַחֵר :

המחברת הולכת היא מעשי ידי "ח"מ"ן "נפלא" "דוד" כל
 משפילי עיר זו... הסודע לתהלה, ובאשר מסר לידי
 הנחברת היקרה הזאת לשום עיני עליה ולהזיאה לאור פקד
 עלי להעלים *שמנו והמשכיל יבין מי הוא. והאני לא אהי
 הולך רכיל מנגלה סך

(* אל ועלה על לב איש לחשוב את הספר הזה כגון אהספוף
 ולאספוף אל בית דשוכו בלא רשיוני, דעו! כי שמי
 הצי) סג' עקבו, והגני להטעמוק ע"ם חוקי הסודות.

מאז נולדתי לי ארבע רגלים
 ואינני רץ כארמה, כבעל החיים
 לי נוצה ורקמה, כבעל המופים
 ולא ארקייע שחקים, כעוף שמים
 גם לי נזיה ונפש ואינני אדם בהשתים
 אינני, ולו גם יהיו לי שתי אלה ככפלים

והיה אם תלאה להגיד שמי, תשכיל לרברי הו"ל, חייב
 אדם לבסומו ב**פן ריא** (מגילה ז) והיה קרוב כפיך מא"ר

וזאת אשר כתבתי על גליון קטן וסדנתי' על צלוחית קטנה
 העשויה מצוקה ומלאה (רוסס) חזק ויטא מכרת בנתי
 המרקחות (צ'קטרינו) במחיר מועט ושלחתיה עם יתה סגנות
 לאחד מודרי, בפורים .

מה מעני יצא מתוך ? שאל בן מנוח
 ומה ממתוך יצא עני ? ישאל בן נח (*)

(*) קן טס אני כ"ט,

ימי אדר

רמזי הגעורים חלפו ועברו ועמהם כל ימי משובשי
 המודות היו לי אז כל מועד ושבת, כל מיצאי בוקר
 וערב הרנינו את לבבי, שמחות וגיל תעופות לי
 מרי חודש בחודשו, כל תקופה חדשה בברה לי משחק
 אחר, ששתי על האביב כמשוש שבני (אשר כבר נואש
 מכל פרוח) על תרדור בצאתו פתאום לחפשי, שמחתי
 לקראת הקיץ אבי כל נחת ועדן, ולמנוחה ולרצון היו לי
 גם ימי הסתיו, בדי קור אמרתי האח, ובדי קרח יקפאון
 החמלטו מידי כרורי שלג (שנויעבאללטן) וכפסי כפור,
 ולא פעם אחת ושתים מלאתי פי שחוק, עת שפכו
 אשורי לקול המולות המון רעים התעירתי עמהם
 לעברם שמה במסלה יפלו למו פרוצי נערים שמה
 בנהרים מאז קטאו מימיהם כראי מוצק, כשלתו ויריעו
 עלי כנבכואחר אני עליהם, והיותי אך שמה, ומה יקרו
 לי או ימי ירח אדר הבא כחלוץ לפני חיל השמחות
 הגדולות אשר ברגליו, סדרי הלימודים בחדרי נהפכו
 או עלי לטוב, תחת למוד התלמוד אשר המס את
 גלגלתי הרכה כל ימי השנה, התענגתי בימים האלה
 על הספורים הנעימים אשר למדתי או במגלת אסתר,
 בתרגום שני, על הצעירים החמודים והנשגבים מחשן
 ואפור, מגורה ושולחן אשר תאר לפני רבי בקנה
 הרצוץ אשר בידו בלמדו אתי פדשות תרומת תצוה,
 גם קרא לי דרור מלימוד כלילות והייתי חוגג בביתי
 עם אחוות מדעים אשר המרתים בחדשים לבקרים בגלגל
 משהו ושמחה אשר היו עושים בית איש וזמו,
 העמדתו בתי רחים (מילכלעדך) על ורטי הרחובות
 (רינסטאק) אשר התגברו וינאו או משפעת מי שלג
 אשר נמוגו וימסו כחם השמש, שטפו וגם נהקו
 בנהמת

בנשמת חסד, כמעני הישועה הנובעת מתחת פתח
 העדן, גם הוררתי כמי האפסים האלה לוחות ארו
 קטנים בתור אניות עם גבעולים דקים לתורן, ופסי נייר
 אדומים וגם ירוקים למפרש זגס, שמחתי לראותם
 שמים למשרים עד שער הצר השני, כמשוש ברימונים
 עשירי עולם נכבדי ארץ על אניות מסחרם נושאות כל
 סוג ארץ תורו כבואם שלום אל מחוץ הפנים, עד שער
 השני, כי מרחק רב מזה עוד לא ידעתי, שער השלישי
 היה לי כארץ נכריה, קצה רחוב מגורי כקצוי ארץ
 רחוקים, נחלה בלי מצרים היתה לי או ערש ילדותי,
 תחת אשר כיום אשר נהייתי לאיש ותצד בעדי תבל
 כלה, מדעיד ומשתאה עמדותי בשמעני ראשונה כי אך
 קו 5400 פרסאות יסוב את כדור ארצנו, הוי על רבני
 מצער כזה יהיה ויבלה ימיו גבר כמוני "צללו או שפתי"
 הוי צר לי המקום פה בשפל, כל אוכל גור עוד
 בסעף אבק פורח כארצנו ואת, אמרתו בחרות אפי
 על התוכנים אשר טפחות נתנו אדמתנו, ושי יחן לי
 כנפים הגיתי בחב, אעופה ואשכונה שמה בארצות
 שבתאי אשר הגדילוהו חמש מאות פעמים מככב
 מגורי זה :

יודף כאשר שבעה לה נפשי ממשחק האניות,
 שניתי לוחותיהן לכלפות (האמען קלעפלעך) ולמרעשים
 (שריוער), יצרתים אף עשיתם, בעמל גדול, בשקרה
 רבה ובכל מחשבות חרוץ, ואשמח לקול רעמים הראשון
 רב יתר מאשר תגל העקרה עצורת רחם לקול הילור
 הראשון בגיחו מבטנה, הנעותים ויגעשו וירגינו לבכי
 כמנעימי זמר שמה במעונני שחק, כי כל מנגינות
 גבלים וכנגרות בירי כשרים מטיבי נגן בין דרי מטה
 היו באוני כקול הסידים תחת הסיר מול רגש יה עוררו
 בקרבי שריקות תוצאות ירי אלה :

בראש חרש אדר ומעלה לא נחו רגלי בביתי,
 פעם

פעם שמתו ברחובות עיר עראר **המנונות**
 נחת ועדן ותמה המרקחות והמנדט אשר הכינום שלוח
 המנות, ופעם יצאתי לשחר את בני דעי החדשים וגם
 הישנים, ואנסה שמה את כלפותיהם, וגם עשיתי אתם
 חוזה בדבר שלוח המנות, ועדנו המקום והזמן, ראיתי
 הנערים המוכרים הכלפות והעומדים על השולחנות
 למכור כל טאפי (צוקער) ואמרתו בלבבי, אלה המה
 אך צאצאי מורדכי ואסתרי, ילדי הרבונה וזכור לטוב,
 או גם בני מודים בעצמם, ויהיו בעוני המאושרים בכל
 הארץ אשר עם מנת הלקס אין עוד לחפון מאומה
 בארץ, כי כבר השיגו ארחות חיים וכל עונג מלה :
אודה עלי פשעי כי קנאתי או בהבלי שוא
 במשחקי הילדות אך לעני לא הכמתי גם עתה טאו,
 כי עודני רודף אך אחר צל עובר, ומתרפק על דמיון
 נתעה, ועוד גם נהפוך הדבר כי נסוגותי אחר, כי תחת
 קנאתי או בנגדים המימי דרך אשר מצאו די תית ירם
 כיגיע, כפיהם ולא הלכו בגדולות, הנני מתהרה עתה
 במרעים ובהוללים המשיגים כל טוב וכל דבר מותר
 בעקבה ובכל ערמה מסתרה, כי אם הראשונה הבל הוא
 הלא השנית רעה רבה היא :

יום ויום כשובי מהרדו אל ביתי הנפותי ירי
 (בהרועש) ואשמע קול רעש גדול ולא נתתי מנוח לכל
 אשר אתי בבית ואהי מחירד לרגעים את הברבור
 (עניק) המתהלך בגודל לבב בבית אבותי זה ירח ימים
 כמתנאה בכבוד המורים אשר למענו בא עד הלום, זיתנו
 לו מהלכים בכל החררים ויטנף הרצפה בלא המלה,
 הברבור הוזה היה ראש מסבות לכל הקטטות ומרדים
 כינוי ובין האמה, בין האמה ובין אמי, כי לקול שרוקה
 אחת ולרעש מתחולל מהמרעיש שט הברבור בכל
 פינות הבית כמשתגע, הרעים בקולו נפלאות וינפץ
 החלונות, שבר הקערות, רצץ המראות, ויהי אחריתי
 תוכחת

היכוח מנולה בשמים, שלוחים להחרר ושם נשאתי
עון תונתי מרב החובל על אחת שבע, כן למדתי
מנועד לשלם פי שנים בנשפי דעותי ודמי בעד כל
עונג עובר ומדומה, ומה גם עתה בעד מלא כף נחת
גועה כיום הולדה ואיננה :

**וכל מלאכותי אלה הרבות לא מנעוני מבוא וס'
יום כין הערבים בבתי המדרשים לשמוע הדרשות
הנעימות מפי הדרשנים הירודשים שמה מכבוד הנס
ומפליאים לספר את אשר לא סופר, אחר תפלת ערבית
שמעה אוני מנגינות טעמי המגלה מפי בני הישיבה
אשר שרו בכל אשר הלכו, למען הרגיל לשונם לבל
תכשל בקראם את אגרת הפורים, איש איש בבית איש
חסרו באוני הנשים והטף, כימי השבתות התפקדתי
עם רעי להתגנב כבתים אשר מצחקי מחוות הפורים
מתאספים שמה לגסות עצמם, ראיתי ושמתני ואפס
כי לבי היה חרד עלי, כי ריש הרוכנא (כע העלפער)
היה לי רוב אורב והוא הביאני במשפט בחרר על
כל נעלם :**

(ב)

תענית אסתר.

**ומה נכבד היה היום הזה בעיני, יום הייתי
בו חפשי מכל למוד ונקי לביתי מלכת אל החרר יום
אשר נשמע בו קול שעמט מצדעי יום הפורים על מפתח
בית אבי, יום נתי בו בחפץ לבכי ואריח בצומו כל
בשמי ערן, יום בו התערבתי את רעי אם יוכלו להאריך
בתעניתם כמוני, המכתש אשר כתשו בו השומשמן
נשאתי בעסק גדול, ובהמון חוגג מבית שכני, כי שאלו**

היה

שני מצמח כחוס, אחי כל נצח יאסוק,

ומלפני ואין מספר מרעים וירדים באו לנסות את וס'
בבתישות ויתחרו אתי להניף את העלי מאה פעמים
ואחד ביד אחת ולא תיגע, ואנכי הוספתי אמץ אחריהם
להראות כיגם אנכי לא תליתי, אולם אליהם לא באתי
כי יגעה ימיני, ואהיה כל היום מהמכתש אל הכלפות,
ומהכלפות אל המכתש, ומשניהם אל המשארת
(באקטראג), ואל השולחן לראות במלאכת אמי והאמה
העורכות הבצק ועושות הליכות, כונים (פארמען)
חלות מקולעות ועוגות רצפים ממולאות בשומשמן
כתוש ומעוך ובנגרדי צמוקים כפתותי שקדים ובכל
ראשי בשמים, אלה שמו כתנור, ואלה הורירו לשומם
בקרש הנעשה להבר, ויפיקו ריח כקטורה באפי, ואחמרב,
וגם כחשתי בהצום ובאמי, כי השמטתי שתים ושלש
ואוכלם בהחבא ויאורו עיני, אך כרגע הכה אותי
לככי על מעלי מעל בהתענית וחמאתי לר' ואתהלך
אט כל היום, אהה! לא כן אנכי היום, נקל לי לפשוע
גם על נקלה ולבלתי גם הנחם כאיש כל ידע עשות רע
מעורר, הוי! אין אתנו הולדות וגם תמחה, הלפה
ואיננה, לרגלי מעלי זה הקטן בא : גם השני גם
השלישי, וכל אחר גדול מחברו, ,החטאה כל תלך
לברה בארץ מעולם, ואמר משל הקרמוני, באשר היין
הומה שמה גם הונית נפרצה, ובאשר הגנבה שמה
גם כחש ועלילות ברשע, בלביבות השתים ועוגות
שומשמן אשר בלעתין בעורן בחומן העיוו את נפשי
לאכל גם על השובע, ארבותי כל היום לכל מאפי הנור
וינעמו לי חק לחם סתרים, ובספיר אמי הרקיקים
וימצאו חסרים העדותי לאמר, ראיתי את שומר החצר
וכלבו גם ילדיו הלכו כרם מסכיב לשולחן, ותגער האם
באמה על כי גרעה עיניה : מהשולחן ויהי בבית אך רוב
ומרון, בני ואנקה, כי בחוקה רדתה אמי באמהותיה
מעולם

מעולם ומפניה נחתו כמפני גברת שלטת, ראיתי
 רמעותי ואקום בפני ואומר בלבכי "אי שמים, אנכי
 סבוני ברעתה ואת", וכי הפצירה אמי אשר דמתה בנשעה
 כי ענתי בצום מאד, להשיב רוחי מעט בענה אחת;
 באמרה כי עוד היום גדול ולא אעצר כח צום עד הערב,
 אנכי אשר למרתי מאו להתקרש העמדתי פנים
 * כאיש חסיד ואמרתי, "חי נפשי אם אמעום ביום הזה
 מאומה, ראי כל העם יצומו ואנכי אכל לבדו והטאתי
 לדי ותגל האם לשמוע דברים כאלה ויצאים מפי בנה
 הקטן ותספר לאבי וישמח גם הוא :

בין הערבים כעלות המנחה באתי אל בית הכנסת
 ושטמתי מסביב לשולחן להביט בפני כל איש הבא לתת
 מחצית השקל, נתתי עיני בכיסו ואמרתי, לו ינתן לי
 הכסף ההוא כיום, או קניתי כל המגדנות אשר בחצר
 בית הכנסת הגדולה, והיו כל בני גילי חטאים כי לא
 ישנו מאומה, וכאשר עמרו להתפלל תפלת מנחה
 הראתי את לשוני לכל נער העובר על פני לאמר "ראה
 וגם ראה כי לבנה היא, אות נאמן לך כי צמתי כל היום,
 הויל כבוד מדומה תתכבד גם בלב עול ימים, וכמוך כל
 עין וכל מרי הובץ לפתחו כן יצר לב האדם רק רע מנעוריו :
 ליל

* כמו ויעמר את פניו עד כוש שטעמו לפי דעתי
 (עד האט ויך געבערדעט אדער שניט געזיכטער)
 כי כן דרך האדם להמיר תנועות פניו טרם
 יבכה, וכן בדור"ל כל המעמיד פנים במלך
 כאלו העמיר פנים בתלמיד חכם (מדרש רבה
 ויגש צ"ה) (ראם היוסט מוגע מאנען, ובמקום
 אחר (שמות א) בארו דבריהם אלה מפורש
 יותר, פועה, שהופיעה פניה כנגד פיעה ווקפה
 הוטמה כי :

ליל פורים הראשון

אחר המנחה שנתתי אל ביתי ואקח בידי את כלי
 הרפיקה והמרעיש וכאתי אל בית הכנסת עם לתקת
 נערים חמושים בכלי הנשק תאלה כמוני, ותרתי לי
 מקום כמרום המקדש, לתרעיש משם כרעם גבורות,
 כננה וגאון כגבור ביום קרב על אויב ד' המן הרשע
 ימח שמו, "תרתי לי מקום, הוי החלפתיו כרנע עשרת
 טונים כאחרים, ואחרים באחרים, גם בטרם החלו לקרא
 המגלה, כי נהרפתי מטצבני פעם אחר פעם, ואין מעמד
 ושבעתי נדודים, כי דחפוני המתפללים ממקום למקום
 על השמיעי בחמרעיש אשר בדי קול רעש קטן בערום
 מתפללים תפלת ערבית בלחש, כי לא יכולתי לשלוט
 ברוחי הפעם לבלתי התגרות את האויב המן בן המרתה
 צורך היהודים, טרם גלות הריב כמקרא המגילה,
 ובכל אלה הרהבתי עוו בנפשי להתיצב אחר התפלה
 נכח פני הקורא הכן למרות רוח השמש אשר חלו בי
 יהיו כל ימי השנה ויאמר להדפני גם עתה ממקומי אשר
 תפשתי, לא יראתיו, כי בלילה ההוא סר צילו מעליו,
 ודבריו לא היה עוד דבר שלטון בעיני כתמול שלשום,
 חרף רצינו עמדתו נכחו עם רעי נושקו כלפות ומרעישים,
 ללהום מלהטת תנופה את צורך היהודים, ואוני קשבת
 לקול הקורא לשטוע מתי ונע להמקרא, אחר הרברים
 הדברים האלה גדל כו'. ויהיו לי הרגעים אשר עברו
 עלי טן "ויהי בימי ער המן בן המרתה האנגי" כנצח
 נצחים, וכשמעי את השם הנכבד הוה יוצא מפי
 הקורא נהפך הנוה השאנן הוה לשרה קטל ולחרדת
 אלקים, כי קם שאון בכל הבית, הדל הסדר והורס
 המשטר, גם השמש בעצמו נטה או אחרינו ויט ירו
 אלינו

עד כי ינעת ידנו ואו החלקנו מבית הכנסת אהי אהי
 והתפקדנו על הצד בית הכנסת ונהי לאגודה אחת לעמוד
 על נפשותינו נגד השמש, וכאשר הונח לנו מצרנו זה
 רצו המהדרים לבתו כנסיות אחרים אשר לא כלו עוד
 לקרות שם ומנלה לרפוק גם שמה, ואחר שבנו לבתנו
 שמחים וטובי לב על הנצחון הגדול גם שמה, זכרנו
 לחם כרוח צהלה, ובשכבי על משכבו שמתי הכלפות
 והמרעשים מראשותי ואישן ושנתי ערבה לי.

(ד)

"יום הזורים"

ושנתי ערבה לי וכלל אלה העירותי השחר כלילה
 ההוא, כי קדמתי להקיץ כטרם בוקר בשעה חמישית
 לקול רגלי אבותי אשר קמו בהשכמה לרוץ לשוק הדגים
 * ולקול בן הישיבה אשר בא לקרא הטגלה באוני
 האמה והמינקת, ויהי כראותי את הקורא הוה בא
 ומגלתו בידו נחה עלי שנית רוח הרפיקה, חיש ירדתי
 מהמטה, עשיתי מעילי, ואקח בידי את הכלפות
 והמרעשים ועמרתני הכן על ימינו יחף ובלא נטילת ידים
 בלי הת. כי בכיתי לא היתה עלי חתת השמש ופחד
 הגבאי, גם הברבור אשר הניא אותי תמול להניף מרעיש.
 כי פחדתי פן יבהל ויהפוך הקערות עם השמשמין על
 פיה. או ישנף הבצק בשמעו גם קול דממה דקה טכלי
 רעמי

* לפנים היה המנהג בוולנא אשר גם בעלי בתים
 גבוהים ונדיבים הלכו בעצמם ובכבודם לקנות
 דגים לכבוד שבת ויום טוב.

אלינו לאמר, הכו אל תחטלו, וירעשו הסיפים מקול
 הרעם מהנפץ ומהמהלומות, ויהי אך וועה כי גם הקהל
 ההיוקי על ירינו בהרקעת רגל ונרעש בכל עו בלב שמה
 וברוח צהלה, מתנאים על כלי דפיקתנו כנאפאליאן
 גבור צרפת, על כלי תותח האלף אשר יוקו מפיהם ועם
 ומות ביום מלחמת אוסטעריליץ, ולא שמנו לבנו לכל
 אשר-מחאו העם כף על השמשנרראות להדימנו; כי
 היינו-או כמנצחים התומים מין ואין מי יעמוד בעדינו,
 כקש נחשב לנו או השמש אשר ררה בנו כל השנה
 לכל אות נפשו, לעץ רקבון הגכאים, מקולם לא
 חתנו ומגערתם לא השברנו, דפקנו וגם דפקנו עד כי
 רוח מכינתנו ענתה לאמר "הרפו, ונרף, אך לא החרשנו
 כלנו יחד רגע אחד כ"א לאט לאט כהמות ים ישוב
 לרמטה אחר כי חרל הסער, או שב הקורא למרוצתו
 נרחף ומכוהל, כי האיכו בו המתפללים אשר פקר
 עליהם הרעב לתת להם את נשיו כי התענו היום כלו,
 ואחנה הנערים אשר כבר נחה עלינו רוח הרפיקה,
 ארבנו לרברי הקורא ולא יצא מפיו שם המן אשר לא
 קרמוהו ברעם וברעש, ונתחרה כחתגרה הנושנת
 הוות אשר לא תשקוט לרור הורים כלוחמים שוטפים
 במלחמה בשטף אף, אוכלים על סכיבם כלפיר אש
 בעמיר, ולא נבר או בעיניהם אוהב מפני אויב, וכו מאין
 הנות כל אדם סלה, כן הכינו ורפקנו גם לזכר שם
 מרדכי כעל זכר שם המן, ובכל המקומות אשר הצבור
 עונים אחר הקורא פסקו דנחמיתא, ובהגיע הקורא
 לשם עשרת בני המן הוספנו אומץ ויתגלגלו המרעשים
 לעומת הכלפות כסער מתחולל, צללו החלונות,
 רעשו הרלתות, כי חחרו או אחרינו גם הנערים הגעובים
 ויכו כגורי עצים ובאבנים, ויצעקו המתפללים והשמש
 התרוצץ, על הבימה בועף, נחר גרונו מתת בקולו
 עלינו ושומע לא היה לו מאתנו, הלמנו וירעמנו נפלאות
 ולא

הזמן ע אהי ו/כזי אלו טל טל וקלא,

רעמי לא היה אתי כעת בבית כי כבר שחטוהו מכערב
טרם שבבי גורגרת (גורעלטע אין) בגרירתו (ערו בשחק כי
לא עברתי על כל חקי הקונרעס), שמעתי (חכיתי) ב
בהכלפות ופעם בהמרעשים, ופעם בהרקעת רגל, כרופא
ישיביל להחליף לרגעים כלי אומנתו לפי טבע ענין המחץ
והחבורה אשר לו לפתות • לווד ולהכוש • הכל כיר העוות
והורון הטובה עלי או, כי גם אבי הלך עם הריש רוכנא
(בעהלפער) לקנות רגים ואין איש אתי בבית אשר יעצור
ברוחי, הרעשתי בכל מאמצי כוחי ואף אם ידעתי כי
מרה תהיה באחרונה, כי מהיר משפט היה כבוד אבי
מעולם ולו נקם ושלם •

הבוקר אור וכבוד אבי שב מהשוק שבע שמהות
כי הקרה ה' לפניו רגים טובים במחיר שזה ויקחני אתו
לבית הכנסת וגם העיר לבלתי חדש היום פעולת אמש •
אפס גם זה היה ללא הועיל • כי אך החל הקורא לקרא
שכתי על המקום אשר עמרת שמה תמול • הרעשתי
שנית ברוח החפץ אשר חדש עמדי ער כי גרשוני
מלהסתפח עוד בנחלת ה' ואעמוד באולם הבית וארפוק
מנגד ואל המקדש לא כאתי • אחר התפלה שכתי אל
בית סר וועף כי יראתי מכבוד אבי פן יבא ויכני ואשר
יגורתי בא לי • כי בבואו דבר אתי משפטים ויכני מכת לחי
ער כי צללו שתי אזני • והיא המכה הראשונה מהמכות
אשר הכתי פעם המש ביום הנכסף הזה אשר כלו עיני
מיחל לו ואשר למענו ענתי בצים נטשי כל ימי החורף •
כי מכרתי פתי פת שחרית (מיון פרישטיק) אשר נתנה
לו אמי בבוקר בבוקר לחם תמורות בעד נקלה וחשכתים
(תפרוטות) לחג תוה • ועתה בהגיעי אליו הרויתי
לענה ורוש ועיני נגרו באין הפוגות • כן מנת הדרנו
בארץ • נפשנו תבוס נפת ההות מפני צוף המדומה
יטוף לה העתיד אשר תח' לו עור למרמם ועד מחצית
חיינו אנחנו מקוים להתטסם אך על במתי החצלה •

מעלים

מעלים אבר להרקיע שחקים כנשר, ומביטים בעין קלון על
האשר אשר בירינו, ובהגיענו למחצית ימינו השנית
לירינו ואת המתעה היא התקוה, אחר כי נכובה בעינינו
ירבינו ותחיש להתעות בני נעורם חדשים, ואו מהפכים
פנינו אל העבר למען ספר כבודו ונאמר, אהה הימים
הראשונים היו טובים מאלהי נביתו וגם בביתו וארום, כי
הילדות נתנם מהרה, מחיתו דמתי מעל פני ובריתי לחם
כנפש תאוה, והבטתי על הכלפות ועל המרעשים כנפש
עגומה ונונה, ברוח כהה ומתיפה כאיש חסיד בעוכו מידו
הלובב והאהרונ אחר תפלת הושענה דבה, הוי אמרתי בלבי,
עוד לא נרפאו הפצעים הנאמנים באצבעי אשר נפצעו כשותי
התמורות האלה, ועתה הנמו ככלי אין חפץ בו, אפס אם
נאמנת הראגה חבון קבעים אשר ישוכו אחר הגשם בסתיו הלא
בנוער הנה אך כענן בוקר וכטל משכים הולך באביב דנעים
אך חלפו ופני לא היו לי עור, רוחי צהלה ולבי היה עלי
שמה בהעלותי על לבבי את הטון השמחות והמחוות
הנעימות ההולכות ובאות עוד לקדאתי ביום המשוש הוה,
והוי בעורני עושה חשבונות כנפשי ומשער את כל הטוב
והחרוה אשר אנחל כיום, והנה באו לביתי, הכל נערים
בעלי בריתי, אשר יערתיים תמול לבא אלי, ונלך יחד
ברגש העידה, איש איש צרור כספו בירו לקנות המנות,
כאנו ברחוב היהודים ונעט אל השולחנות המלאים כל
מעשה מאפי צוקער ונתענג לחוות בנועם מכלולי
המגדנות שעות שתיים, ולא עוד גברנו בלבנו כמה
לבחור ובמה למאוס, כי היו כלם תמורים, כולם אהובים
בעינינו נחפים בכסף ובירקרק הרוץ, תופים מנעלים
לוחות, ענבים, רגים, ואין קצה לכל התכונה, שעות
שתיים, הוי נקל לנו היום להרוץ ברבר עסק בינינו
אשר יחרסו ער היסוד מהירים אנהנו כיום לגמור
בעד ילדינו ברבר נשואין לרעתם נצח מאשר בילדותינו
לחוננו פרוטות אחדות על דבר יקר כמנות או בעינינו

הוי

היו רבינו ימים אך לא הוספנו דעת ויהי בעור אנחנו
שמה יחד נרונים איש את אחיו כמה לבחור
והנה משרת בית אבי בא לבקשני וגם שמועה
בפיו לאמור כי אבותי יושבים כבר על השולחן
מקומי וישלחוהו בועף להביאני וידם נטויה ליסר
בשכמ ועם על לתי ורחוב ואת פיהם לא שאלו
ושמתי ויפלו פני שכתי אל ביתי כשבו חרב תר
משמרת המשרת אשר חזה לי כדרך עוד חוות קשות
ואתן לו מחצית הפדיונות שוחד להצדיקני בעיני האבות
וכן הובאתי אל אבותי מרעיר וחרד ככני יעקב ביתה
יוסף ברבר הגביעה, מנעלי מגואלים בטיט ורפש
ושולי בגדי טבולים כמו שלג כובעי השעיר נמלא רסוק
גשם עמרתו על יד הפתח בשפלות עינים ואבותי רעמו
עלי פנים ויסרוני בשומים וגם הפחירוני לשלחני להחדר
כן הכתי שנית בית מאהבי ביום חשקי, ככלותו קמתי
מהכסא אשר הפילני אבי עליו ליסרני רכסתי (צוגעקנעפט)
את המכנסים וישבתי על השולחן אכלתי וגם שתיתי
ושקני כמו נטפי דמעותי מסכתי כפלגי מים ירדו עיני
נטפי דמעות אהה! כל אחליפם כיום בכל אבני חפץ
המתנוססים בראש כל בנות חן, שמה ברסיסי בכיתי
נשקפה הילדות והמתה כשמש צדקה אשר תופיע
בהדרה באגלי טל: ילינו כין יקדת עלי שושנה חמורה
הכלילת עינים, ופה יציץ אך איבה ותחרות קנאה ורוח
ונונים ומשטמת נצח רנעים אך חלפו ואנכי עייתי שנית
אך משוש תחת ריח כהה ושמחתי היום החלה עוד
לפעמני האבות אך שכבו משכב צהרים ואנכי שבתני
למדועתי ואבוא שנית אל רחוב היהודים לבדי ואקח
טגרות מכל הכא לירי ושכתי אל ביתי עם הכבורה
הואת והייתי אך שמה וטוב לב:

שכתי

מחזה מול מחזה

(5)

שלוה מנות

יכתי ומצאתי את אבותי עורם שוכבים על ערשותם משכב
צהרים. ובכית שוררת מנוחה ושלות השקטי חם נעים מקטר
(נעוורצט) מכל אבקת רובל העולה ומתמרת מכל
וני מרקחות עגות רבש הנאפות עם כל ראשי בשמים.
השולחנות היו מכוסים ביריעות לבנות משובצות
מעשה רוקם וחלת להם אחת אפוייה בכרכם (ואפראן)
קלועה במקלעות עשר. ערוכה בראש השולחן הגדול
ומנעת עד מחציתו כי ארוכה וגדולה היתה, הגרות
היו ערוכים במנורות כסף סדורות על השולחנות
למרכה, שמה בכית החיצון נועדו אלי נערים רבים
להועץ ברבר שלוח המנות, וישבו מסביב לשולחן קטן
בכובר ראש (ערענסט) כקרואי ערה וכשבעה משכיבי
טעם במדינה. ונחזה כל אחד מאתנו את רעתו, התוף
והרג יעלה להנער שמואלי אמר רעי שמעון השובב
לימיני, התדנגול והפרפרת יעלה להנער יהודה נהפוך
הדבר, ענה יירי הנער יוסף השובב משמאלי. התדנגול
הפרפרת יעלה להנער שמואל התוף והרג יעלה
הנער יהודה. ויקש רבר אחד מהשני. ויריבו בחוקה וגם
קראו למהלמות. ויהפך כרגע שבת התחכמוני הואת
לאסיפת חייטים סבואים, שלחו יד איש כרעהו ובהתאבקם
והר. לפל השולחן, ונהרסו הכסאות, וירגו הבית. ויעורו
אבותי בשצף קצף. הנערים ראו ונתבאו, או נמו
החוצה ואנכי אשר נשארתי לבדי נשאתי
פשע מרבית החטאים האלה, כי אבותי ראוני
ברע ודברו אתי קשות. אחווני בצינות ראשו. הפולוני
על אחד הכסאות וירשו את בשרי בשומים זה שלישיית
וישובו אל משכבם. אך שנתם נהייתה עליהם התהפכו
מצדם הימנית אל שמאלם, ומהשמאלית להימנית. אך
התנומה איננה כי עשתה לה כנפוס וחתף ויקם אבי

ב

ויתהלך

מחזה מול מחזה

ויתחלך אנה ואנה ובהביטו עלי שם אצבעו למו אפיו ואירא מאור עד כי לבש אדרתו וילך הוצה, והיום היה יום סגריר, גשם שוטף נתך ארצה. ובין כה וכה החלו העניים והאביונים להסב את הדלת על צירה. ואמי קדמה אותם בפרוטות, בתוכם באו גם אנשים מתחפשים דוכבי פסי עץ. המתנהלים את רגלי רוכביהם. ופחדתי מהם פחד תחת אשר כיום גם ממות לא אפחד, בשעה שלישיית שב כבוד אבי לביתו ברוח צהלה והתפלל מנחה ויצנף מצנפת שבת (שמריומעל) ישב על השולחן והחל לסדר המנות לשלחם, גם בני הבית החליפו שמלותיהם ולא משו עוד מהבית, כי היו עסוקים בשתי ידיהם, זה מרק ושטף את הכוסות והצלוחיות, וזה חצה את הטארטאן והעמר על הקלחת לפטם את הרגים בפלפלין, ונושאי ומביאי המנות מאבי למכריו וממכריו לאבי, יצאו ובאו דחופים ומבוהלים, כי מלאכה רבה היתה להם ביום ההוא, אשר קוו כשכיר פעלתו זה ירחים, איש איש מהם אסף ביום ההוא חמשה או ששה שקלים משכר הליכה, ואנכי העפלתו לראות בהמגרות אשר ישימם אבי בהקערות לשלחם ומה גם בהקערות אשר בירי מביאי המנות לאבי, המבחר לקחו אבותי להם. ואת היתר בוותי לי ושמהתי עליהם כעל כל טוב, כי עלו בטובם ובימים על המגרות אשר קניתי יומם במחיר כספי. ואוסר גם בגלם, הווי! ברכת ה' תעשר ובל תוסיף עצב עמה, אמר אבי חכמים, יש מתעסק ואין כל ומתברך ברגע אחד והון רב*) אענה אנא אבתריה, ויהי כאשר נמרצו אסמי מחמורות כאלה

*) מדרש רבה סדר ממות פ' כ"ב) כי אלהים ישמוט זה וישפילו זה ימים, מהו כי לא ממוצא וממערב לא ממה שאדם יוצא ועמל בסחורה והולך ממזרח למערב נעשה עשיר אפי' פורש כספתו והולך ממזרח למערב וחזור על המדברות ועל ההרים אינו נעשה עשיר ע"ש.

מחזה מול מחזה

כאלה. שניתו את סדר הראשון ברבר המנות כי הוספתי על החלוקה הראשונה כהנה וכהנה, שמתי המנות בהקערות הקטנות ואכסם במטפחות יקרות ותעמוד המנחה הכן ולא חסרתו דבר כ"א הנער הנעוב אשר יערתי תמול לשאת את המנות ולא בא לא. ידעתי מה היה לו. אם רוח הפורים נשאו אל אחר מבתי היין או נספה אל אחת מלהקות מצחקי מחוות הפורים ויהי בעשותי כה וכה בא נער אחד להשתחות לאגורת כסף, ראיתיו והחוקתי בו. נתתי לו ענת רבש, כוס מים חיים והליתיו לשאת את המנות כדי שכר אשר פיו יקבנו. ויואל הנער לקחת מידי את הקערות השתים מלאות כל טוב מגרני. עטופות במטפחות משי ואת פי אמי לא שאלתי, וילך לו לעיני באשר שלחתי וכאשר הלך כן לא יספתי לראותו, ואנכי אשר בתומי צפיתי לתשובתו עם התמורה. ברמותי כי יישר לכה אל מקום הפזי עמדתי על יד פתח בית אבי. כלו עיני מיחל לו והוא לא בא, ובין כה וכה עברו כמוץ השעות, ואנכי לא השגתי עוד אף אחת מאלף אלפי רבבות השמחות והנחמות אשר הנחלתי לי ברמיזי שוא זה כמה ירחים להתענג כם ביום המשוש הזה כן יעברו ויחלפו גם מרבית ימינו בתקוות נכזבות ובשמהות נמהרות רגע תאורנה ונרעכו, רורפים אנחנו אך אתר צל עובר*) נגששה בחלרנו כהולך בחשך לנגה

*) (מדרש רבה סדר אמור פ' כ"ו) ר' חייא פשוט קרייה וכר הוא מטי להרין פסוקייהו הוי בכי (עמוס ד') יוצר הרים ובורא רוח ומגיד לאדם מה שיחור, ר' הונא בשם ר' יעבץ אמר יוצר הרים ובורא רוח.

מתנת כהונה) בשם ר' יעבץ אמר יוצר הרים מגיד לאדם מה שיחור וענינו ואין כל דבר נעלם ממנו כן פי' ר"ק. הרב לא יצא עוד ירי חובת ביאור

לנגה אור מחזה (איררליכט) ומתענגים למראה משחק שלל צבעים אשר יפוו מנגד ויפוצו כרגע כמראה הקשת בענן לרוח נשבת, תקוות נכזבות, היו גרועות הגה מתקוותנו או, כי בילדותי בנתי לרעת בו ביום כי התקוה רמתני - ובהיותנו לגברים הגנו זונים אחריה עד יום האחרון ועוד תרד בכורה אתנו גם בקבר, היו אך תינוק בורח מבית הספר אנחנו לעת וקנתינו הממירים הפני משחקי ילדותנו ברברים זמנים פחותי ערך כאלה שאין לתם יתרון מהראשונים כ"א בגורל עמל השגתם.

(6)

הבושף

עמרתיו על יד פתח מצפה עד בוש ועקבות הנער עוד לא נודעו כי הלך לו דרך לא ישוב. ובערוב היום נפקחו עיני לראות כי הסכלתי עשו להאמין בנער נעוב אשר לא ירעתי, תמול שלשום ואקוט בפני. כן יאמינו בני עמי הגדולים ככל איש דוח וטעפים במרם יצרפיהו ויהותהו על קנקנו מי הוא זה וציוה הוא ויקחוהו למורה, לחתן, לפוכיח, ישחיתו זרעם לדור דורים, ראיתי ונחמתו אשר עשיתי, ואקלל את נפשי על כי באתי כהעסקים הנכבדים האלה מירעי כי רעה נגר פני. עת יודע הנזק לאבותי, קצפתי על המנות ווריתים

ביאור והנחת עוד מקום להתגדר בהמאמר. הוה לכן נראה לי לאמר כי ר' הונא משרש המקרא ודורשו כך, מניח לאדם מה שיחוק ויצד הרים ובורא רוח פי הקב"ה מברד עסקיו של אדם ואומר לו הנך יוצד הרים ברמיונך כמי' מהרהר, שמעמו מרבה רשיונות עד שגראה כהרים תלולם זה על גב זה, ומאות הרהורים רעים, והנמו אך רוח ואפס וכן יאמר האשכנזי (עד בויט לופט שלעסער).

וריתים הלאה בשאט נפש, ככה תתחולל בן תמותה גבר פחו כמים בכל הפצף ומאויך אחר אשר תענוב כיום תקע נפשך ממנו פחר, ואשר תבחר בבוקר תבוהו בערב, וכמעשה נעוררך, כן מעללי שבתך, מערש ילדותך עד פתח קברך, ישתרעון אך רוכסו הרי עמל יוגן המעולפים בהרולי פתיות ונוחם, נערתו הצני מהמגדגת, ונאשתי על הקערות והמטפחות, ושמתי פני אל השולחן המלא נחת וערנים, והנה קול אמי מתהלך בבית הכרים, המלא נחת וערנים, והנה קול אמי באין הפוגות, שמעתי ופני נחורו כסיד, ובטרם נרדתי הודתי על פשעי, כי קצרה נפשי בעמל האמה ואמרת לאמי הרפי מואת העלובה, כי אמי העון, שמעה ותספר ללאבי ויסרני בשוטים זה פעם רביעית, קמת, ובעינים מלאות מים, יעמתי אל השלל והמה המגדגת הנפוצות על החלון ומלאתי את פי וצלחת בגדי החמורות והייתי אך שמה, כי אחת אמרתי, הילדות תנחם מהרה, ומחה תמחה כרגע הרמעה מעל פניה,

(7)

הסעודה,

וכל אלה לא שוו לי בראותי כי רד היום וארכו צללי ערב והשמש נשקפה מירכתי ים, כיריד נאמן המביט אחריו בעין תונה ורחמים, כהפנתי את שכמו ללכת מאתנו, ארד לא ישוב, וכן תעגם נפשינו בהיותנו בני ששים, ותכון לקראת הימים אשר אין לה הפץ בהם במרם תשביע רעבון תאוותה וכל עשתונותיה תשאונה מעל, ואבותי הרחוקים מהגות לבי עתה, ויהבלתים ודעים בצרות נפשי הקשורה בעבותות האהבה בהמועד הנכסף הוה, הביאו עוד שמשו בעוד יומם כצותם את המשרתים לסגור החלונות הנשקפים על פני הרהוב בלחותיהם עץ, לאמר לא תשורנו עין נר, מדי ועברו לפני החלונות בשבתנו על השולחן, בעוד

"כעור יומם". היו עור כמטיב עותתי המועד ההוא אשר
 שכנה עליו עננה טאו הכוקר, ומטרות עור נתכו בו
 ארצה כאין הפגות, ועתה טרם צאתו כהיר הוא
 בשחקים ותופע עליו נהרה. כן ראיתי שמה במחזה
 (מהעאמער) כי יורה המסך (דער אקט) בטרם יפנה
 החיון האחרון. ריא לעצמך שצענע) חיפה בכל חוות
 הארבע. אשר במשחק שמה. והרואים בצחוק ילכשו
 שמה ושתאו וידומו, כמקרה הזה יקרנו בעליל (אין
 דער טהאט) גם פה כהליכותינו בערבות החיים לראבון
 נפשינו. וכן העלו הנרות ובני הבית ישבו על השולחן
 ופניהם נהרו, משוחחום איש את רעהו כרוח צהלה
 ואבי בראשם כמלך בנדר, הגביעים התהלכו סביב
 סביב ופיות עשרים פצחו רנה בומר "ששנת יעקב",
 ואנכי עם ילדים אחרים בני השכנים מפויים ומכרכרים
 בכל עו ועונים אחריהם על כל פרק ופרק "המן, מרדכי,
 בכל כחנו, והדלת עורנה תסוב על צירה מירי מביאי
 חמנות ומכאן לקבץ נדבה, באו אנשים וקנים
 מלובשים בבגדים וכדיהם גביעים כסף לקבץ שקלים.
 באו נשים גבירות וכדיהן מטפות משי לאסוף אגרות
 כסף, באו נשים צדקניות לקבץ פרוסות חלה, באו
 משרתי העיר לקבל דמי פורים, בא כל איש מר ומצוק
 לבקש חסד. באו דרשנים אשר עמדו מלרת ויגידו
 רמוים במגלה * אשר אין להם שחר, ואבותי ענו
 את

* הגאון מווילנא ו"ל נסע פעם אחת בלוית תלמידו הרב
 ר' חיים מוולאוין ו"ל ביום שושן פורים מסעת הטויל
 (שפאצירפאהרט) בדרך העולה לאשמינע, ויפגשם
 במלון אשר עמדו שמה לנחה. דרשן אחד אשר הלך
 לתומו עמוף בטליתו ומוכתרו בתפיליו. ויבקש מהם
 נדבה כי לא ידע מי המה. ויאמר לו הרב ר'
 חיים, יאמר נא לנו מע"ל תורה אחת מעניני דיומא
 ונתן

את שלום כלם במסת ידם. איש איש לפי כבורו ברוח
 גדיכה ובפנים נרצים, וילכו שמחים ושבעי רצון. ובין
 כה וכה רבתה המסכה מרגע לרגע מרעים אהובים
 שארי בשר מרביחם עניינים תמיטי דרך, ואבותי התלכדו
 בכבודם והושיבום על ימינם עד אפס מקום, היו
 התשובנה עתתי כאלה. ימים חמודים מימינו, ימים
 אשר גם האדם ראה בהם אך ללבב ולא למעטפות תהלה
 ומלבושי כבוד, ימים אשר לא התגאו בהם הישרים
 כמונו היום אך בקרבת עשרים ימולי שלמה * אך
 חתם והירא אלקים באמת הוא היה הנכבד ואך לפניו
 פנו מקום בראש כל שמהה ומסכה.

וכן הגישו הרגים אל השולחן, חמוצים, מתוקים
 והי"ש הלך למשרים להמסוכים, ואנחנו הילדים אשר
 היינו במספר ששה או שבעה. כי כל אחד מהבאים
 הביא אתו את בנו. עשינו חשבונות בנפשותינו מכל
 החמורות והנעימות הבאים עוד לקראתינו בלילה
 ההוא. כי היינו מנשאים את נפשותינו לחוות עוד
 במשחקי מחוות הפורים. ונאכל עוד מהוכחים ומהמטעמים
 אשר יעלו עוד על שולחן אבותי, גם דברנו מלכתינו
 אל בית בתורי ירודי אבותי לשמוח גם שמה.

והנה

ונתן לך, וישאלם הדרשן לאמור מנין להמדרש
 כי גורת המן נחתמה אך כטיט ולא ברם
 ולא ידעו לענות אתו, ווען ויאמר בנודל לבב
 חלא מקרא מפורש הוא במגלה, יכתב
 לאברם, תיכה בת שתי מלות היא, לא ברם
 ויתנו לו והב, והדרבד נשמע בכל העיר ויהי לנס.
 * טעם מול שלמה אדרתפשיטון, מיכה ב' ח' מלשון
 ומל ה' את לבבך, וענינו פאן דעם קורץ
 געקליידעטען ציהעט איר דאס גאלע קלייד
 העראב, ואין פה המקום לבאר באריכות.

כלם כלו לאכול את דגים (דגים אחרים אחרים אחרים)

שעל היום והלילה מאד ויעלם על המטה וישנו עה
תבוקר וכן כמו שנתם אהה אחר אהה , זה עצה כח
לשבת עה אחר המרק וזה היה מעמד בהכסא ער כי
אכלו הצלי , ואך שרדים מאתנו התחוקו בכל מאמצי
כח להיות ערים ער אם כלו לאכל וישנו גם הם , ואשאר
אך אנכי לבדי לראות שמץ מכל אשר קותה נפשי
לראות כנשה חשקי זה , התחוקתי לענות עור אמן
בברכת המון ואמרתי ללכת עם אבי לבית אהר
מידודיו אך רגלי נעו תחתיו וגם נדו כאשר יגור הקנה
במים , כשלתי בהליכתי , קמתי , נפלתו , הוספתי קום ,
נפלתו שנית , ובאשר נפלתו שם נרדמתי .

כן נעשה שקר בנפשותינו מחשבון ימי שנותינו
שבעים שנה , זה ימות בעצם תומת ילדותו , זה
בבחרותו , זה בהיותו לאיש , ואך אחר מני אלף יגיע
למספר האמור , וגם או לא יספיק לראות בכל הטוב
אשר שער כנפשו ,

(8)

שושן פורים

הלילה חלף ועבר , והשמש יצא על הארץ ותופע
נהרה לבית אבותי בעד ברקי דלתי החלונות
(לארען) ותקם ראשונה האמה ועיניה ראו זרות
ראתה בני הבית והקרואים אשר פגרו מלכת אל ביתם
שקועים עור במצולות השונה , ומגרגרים בגרונם וריח
ח"ש גורף מפיחם שוככים הווים על פני הארץ כחללים
בשרח קטל , כי נפלו באשר הלכו , ראתה הקערות
והכוסות מנופצות כאבני גיר , השולחנות מלאים קיא
והפוכים אחריה קמה גם אמי ותרא המהפכת והגיעה
ראשה , ויקם גם אבי ורעמו פניו , הקיצם והוכיחם על
פניהם

- 32 -

פנחם

ככרתי ויחפשו בנדיחם , זה מנעלו , וזה הנודו , וזה
מנענעו , ויהיו כחולמים רצים איש לביתו , קמתי גם
אני וזמורשי לבדי נתקום וגם נבוכים כי לא ידעתו
בקומי מה היום ומה שמו , וכמעט יצאה נפשי בחודעי
כי שושן פורים היום , בתגיון נפשי לבשתי שמלתי
וואתהלך אט בלב דנו וברוח סרה כועוס ד' , התפללתי
בשפה רפה וכפנים וועפים , ובין כה וכה השיבה האמה
את הסדר בבית על בני הראשון , וזה הראתי ללעת
כי לא נשאר מכל כבוד יום העבר כ"א מפה על
השולחן , ועון המטפחות אשר לא הוכחתי עור עליו
כי לא נודע תמול עור לאמי , ביום ההוא לא יצאתי
חוצה כי הייתי עיף ויגע מעבודתי אמש והוריתי
לד' כי נקי אנכי מהליכותי לחדר , ויהי כאשר השקפתי
בעד החלון וראיתי חבל שכורים עוברים בחוצות
הומים עור מיון ומצחקי הפורים נחפזים עור לבא
אל הבתים אשר לא הספיקו לצחק שמה תמול
ותחל רוח הפורים שנית לפעמני , ואמרתי האח , עור
הג לד' גם עתה ואשמה גם היום אך ששוני זה
נקטף באכי בראותי כי הדיש דוכנא (בעהעלפער) בא
להובילני אל החדר , ולולי האמה עמדה בפרץ או
כבר הצעדני לפני מלך בלהות הוא רבי . אשר רחמים
בל ידע , כפרה פניו בכוס מים חיים ובעגת רבש
וילך לו וזאת היתה כל טבטו (ויגע וואהרע אבויכט)
ואשב כל היום משמים בביתו כנצול מפי הארו על
כלי דפיקותי ועל שברי המנות ברוח כחה ובנפש
עגושה , כירמיה , המקונן במושאות ירושלים עור
קרשינו , כן נעצבים אנהנו בהיותנו בני שבעים שנה
והמות אץ להנחנו בדרך עולם .

וכן פנה גם היום הווה הנחום האחרון ולעת ערב
והנה גם בלהה , כי אמי אשר עינה צופיה בכל ספרה
וגם

- 33 -

וגם קפלה את הטפות והמטפחות וכראותה כי תחסרנה השתים דרשה אותן מירי' מידעה אל נכון כי כאשר הקערות השתים, שמה גם המטפחות אול החבל בקר הדלי, ותאבלנה יחד על ירי, ותירוש את כשרי בשומים עד זוב רם וגם חויתה לי עוד חוות קשות ליום מחר, ויהי כהשיבה ידה ממני עליתי על מטתי באפס תקוה לשמוח עוד, נענה ונעצב רוחי עלי עטפת ונפשי עלי שחה כוקן העולה על מטתי אשר כל ירד עוד ממנה, וגררתי וישנת עד אוד הבוקר, עד כי הגיעתיני יד הנבל, והוא ריש הדוכנא כמלאך האכזרי את שוכני קבר להביאם במשפט לפני ארון כל, הביאני אל החרד, ואוסר שמה על לבתי ברחובות, על אכרן הקערות והמטפחות, על הורגות ועל השגנות, ועל כל געלם, ותרב מכת המוסר הוות על אשר יסרוני בביתי כאשר ירבו רמי שלום הסחורה כלה. על רמי הקרימה (האנדגלט 9)

החתימה

כן חלפו עליו הימים השנים הקטורים האלה ברעם וברעש ובתוכות אין מספר וחמון מקרים אשר לא שערתיים בפור משנה העברה, כי קצרה נפש האדם מהשכל אל רעה אחת למען ידע להסתר מהשנית היום יפול בפחת ומחר ילכד בפח, ובל ידע להשמר כאשר כי כל אסון בשם חרש יכגרו, ולכן רבים המה היקושים יקושו בהם בני האדם ולא יחכמו להזהר עוד עד מותם. הוי בן אוני, וליד בני חלוף, הרף הקור בספרים חרשים גם ישנים להשיג מהם ארחות חיים ותוכחות מוסר בלהג הרבה וביגיעות בשר *

מרדש קהלת יא) ויתר מתמה בני הזהר מהומה שכל המכנים בתוך ביתו ויתר מכ"ר ספרים מחומה היא מכנים בביתו, שור

שור מה בשפל בירכיתי ביתך אל ילדיך הקטנים אשר אתך באהלך, ויאמרו לך מה האדם ומה תחבולתי מעללו וצפיותי, חנני חי' בכן ובבת ומשניהם למרתי לרעת בעורם בנוער מצחקים בחלוקי אכנים ובחול, את תחלופות ימי אנוש ותהפוכות מסכותיו מיום צאתו מרחם עד שובו לקפרו, הוא בעורנו בן חמש רכב על מטהו ומלא ירו בשוט כעגלון, כנה כתים, עשה חנויות וימכור סחורה כסוהה, חגר הרב, חבש מגבעה, ויצא המערכה ויריע תרועה גדולה כאיש גבור חיל בהצותו את אויביו, ופעם התעטף בטליתו וירד לפני החיבה והרעים בקולו נפלאות כחון וקן ורגיל, וישורר מנגינות כל נדרי, מערכות, הקפות, נשא אשה הוליד בנים ויגדלם וינשאם ויולדו על ברכיו בני רבעים, ויקונן וירונן, ולעת ערב הלך שחוח כאיש שיבה מווקן, ודיא עשתה צלם תבנית ילדה קטנה (איינע פופע) בבקר בבקר, ותהי לה לבת ותשעשעה על ברכיה כאם רכה, בשחר פרשה כפיה לאמור מה אעשה לבתי ולכל תחלואיה! בצהרים רקרה ותצא במחול כי הביאה אותה בכרית הנשואין, כשעה שלישית קראה חמילדת, כי בתה הרה ללדת ותקש בלדרה וכן ערכה כל מחוות החיים עד קרוב היום ותישן כאשר נפלה, גם השכילה להוציא מירי בערמה רבה, הפרוטה כמוני היום את השקל, סוף דבר לירם וישישים אנחנו, ואשר עשינו בילדותינו למצער נעשה בימינו ומי הבינים למרבה, השכל לא יצמיח ולא ישגה כ"א יבחן וילמוד לרעת את כל אשר עברו עליו בימיו הספורים ימי מסה ומריבה, אך לא מפי עוללים ויוגקים לבר ואלפינו בראינו, גם מעוף השמים ומחית הארץ יחכמינו ויצרנו אמר לפנים הכווי (איוב ל"ה).

מחזה מול מחזה

נחפץ עתה לסובא יין וולל בשך מכה העבדים
 וימרוט שער ראשם, גוער בהאכיונים הכאים לבקש
 נדבה, ולעומתו העורב אשר שח מעולם אך רברי
 שלום זאמת ירכד עתה כשבו אך נבלה ושירי
 ענכים ישיר, אין נפשי אל אליהו, אמר אחיאב
 אל בתו, מאסתיהו כי כסליו מלאים נקלה וכל
 דבר בליקל יצוק בו, תצדק בשפטך, ענה אביגיל,
 כי לא ידברתי ויעשו היצורים השנים האלה כ"א
 אשר ישמעו ויראו מאשה אתם כבית, ויצו אחיאב
 על עבדו ויבא אתו הקוף והעורב אל בית עוריקם
 ותוא נבור, היל גדול מאוד לפני אדוניו, וישבו אתו
 שבעת ימים וכשוכם אל בית אדוניהם גלו גם את
 קלון עוריקם לפניו, הגידו את כל אשר בחבאו
 ולא כחדו כל שחיתותיו, הקוף התנפל על כל
 גערה ואשת חן הצאה הביחה וינשקה ויגל שוליה
 על פניהו והעורב קרא, נושי אלי חיפה בנשים
 יעלת חן ואילת אחבים, עשרה זהב אחן לך לאחנן
 גם בזה געלה נפשי אמר אחיאב לבתו, כי רוח
 וגונים בקרבו, וישלחם השנים גם אל השלישי
 והוא אדונירם אשר על המית וישבו גם אתו ימים
 שבעה ולא הביאו אתם כשוכם אל אדוניהם רק
 בעליל תרמית ופשע, הקוף שחק כל הימים בקוביא
 (וויירפעל) והעורב מצעק ואומר כל הימים, אחת
 ואחת אחת ושחים שתיים ושלוש כדרך המצחקים גם
 בזה לא בחרה נפשי אמר אחיאב, וישלחם השנים
 אל הרביעי והוא שלמון בן אהרן הסגנים וישבו גם
 אתו ימים שבעה, ויהי כשוכם אל אחיאב, הראו
 אותו לדעת כי רוח אחרת את הכחול שלמון, הקוף
 אהו בירי כל הימים עט וגליון, וגם שרם על ספרים
 את זה פתח ואת זה סגר, ויקרם בלחמו כל נורר
 וחלעורב קרא כמו פני שלום, לכל הבא אל הבית
 ויברכהו כצאתו, זה האיש אשר רצתה נפשי בו,
 ישראל

מחזה מול מחזה

GROOMS

איש היה בארץ יהודה אחיאב שמו, ויהי האיש תם וישר
 מאוד וירא אלהים מרבים ויגדל מכל בני ארץ החלעד
 אשר היו אנשו מקנה זבעלי נכסים רבים מעולם
 ולו אך בת אחת ושמה אביגיל, עלמה חמודה יפה
 להלל, וילמדה אביה לאהבה את ה' וליראה אותו
 כל הימים, ולא נמצאה כאביגיל בכל בנות ארץ
 יהודה, כי עלתה בטובה וכיפיה גם על כל בנות
 ירושלים, ויהמרוח רבים מכחורו חמר מבני רבי
 המלך לקחתה לאשה, ולא אבה אביה לתתה להם
 בשרם יצרם אם יראים המה ר' באמת וסרים מכל
 דע גם במסתרים, ויהי היום ויעש אחיאב משהת
 בביתו ויקרא מהבחורים ארבעה, אשר שלחו לרבר
 בכחו ויאכלו לפניו לחם ואביגיל ישבה מטולם
 ויהי כטוב לבם ביין אמר אחיאב להביא את העורב
 ותקוף אשר אתו בבית לצחק לפניהם, ויתהולל
 הקוף לעיניהם כמעשהו מלירה (פאן) דער גאטור)
 להרמות במעללו למעשה איש ופגולתו, שחק
 רבו ענה פניו, מלא ידו בקשת ויר, והעורב לעמתו
 לקנ כלשונו רברי בלע כאיש וקן מעטו שיניו, כי
 כן למד מאו למלל כל מלה הקשיבו אוניו ויצחקו
 הקרואים מאד ויאמרו חי נפשינו כי השנים האלה
 ישמחו החיים, ולכן אתכם ישבו המצחקים האלה
 בית איש מכם ימים שבעה, אמר אחיאב, וכללות
 כל שבו שוכון אלי וישבו גם אתו ימים אחרים
 במרם ישבו אל השני, כי חמורות המה גם לי
 ויצו על עבדו ויוליכם השנים אל בית הבחור אליהו
 כי הוא הוה הנכבד בהארבעת האלה, ואביהו על
 הצבא, וישבו אתו ימים שבעה ויהי בכלות הימים
 האלה, וישבו אל בית אחיאב אדוניהם כמדוכר
 וירא את הקוף אשר היה באמנה אתו נזיר יין
 וכלכל נפשו אך באשר השאירו הנערים משבעם

נחפץ

מחזה מול מחזה

ישראל אשר בו נתפאר אמר אחיב אל כתיב אביגיל קחיהו, הוא יהי לך לאיש ואת בתי תהי לנ לאשה. חמות והחיים

שמה בהמלון אשר במסלה, הויררת לעמק הבכא נפשו יחד החיים והמות ומצאו שמה את הטוב שברופאים אשר בא שמה לרפאות את הבעלים אשר נחלו זה ימים שלשה והוא איש בריתם מעולם, לא אחת ושתיים הפריד בין העצומים האלה בהלחמם יחד על ערש רוי איש עשיר, נור אומר ויוכיח בין שניהם ואת רכביו לא הסירו ומרכים היה כאותו להשלימם יחד, וילאה למצוא את מצא ויהי אך ריב ומרון בניהם והיה כראותו עתה כי נועדו יחד לתומם במלון הזה ויאמר בלבן, זה היום אשר קויתי לחביאם בכרית ולרצותם יחד, ויאמר אל המות, עה מתי תחיה כועף את אחיך החיים, והוא לא נמלך רעה מעולם וגם הוא הככור כי הוא יצא ראשונה מבטן הבריאה, אני שלום, ענה המות, רכר נא באוני החיים וותה אם שלום יענה גם הוא, הננו לאחכה אותו כל הימים, וידבר הרופא באוני החיים ויאמר, ראה וגם ראה אחיך המות שלהני אליך לאמר, אם ישך לבא אתו בכרית, שלום יעשה לך, ועתה למה תחפוז במשטמה ולהרבות הלליך הנם, ויען החיים ויאמר ואככה אוכל ראות פניו ולרבר אתו שלום בעוד ירו שלוחה להמית אשר אחיה, ולמחוז אשר ארפא, וכן לא יחון פני כל חי סלה, גם בכרות אתו ברית, ויען הרופא ויאמר, שמעני אתה החיים וישמעך אלהים, הפרס חרע כי לולי אחיך המות או לא נשאר אדם בארץ, ולמה? הלא תראה ענה הרופא אם שנות אנוש אך שבעים שנה, ורגעי ארץ, שמנו?*

יכין
* כן יקרא המשורר לפי העתי את בני האדם שמה

מחזה מול מחזה

יכין לו כלי ועם ורבואות יפיל, למען הרחיב גבולו ולרכוש חון אשר אחר יאכלנו, ומת יעשה האדם וחי לעולם. הלא או לשגים תצר הארץ* ויגשם (אוונר האטטע ענטועעלט) בקנאותו לבטוחות חיוי חיה ער כל תושב ממנה לא כן עתה כי יראה אך צלמינו עלי חלר, יבצע אך כעוכר אורח יכה כל אשר יפגשנו בדרך ויחיה חנותרים, צדקת כרבריך, ענה החיים ידעתי את האדם ואת מעשהו כי ברע הוא, האחר ימית המות, ושנים חמתניה ידיו ואשר ישוב גם ירו מבלע ויאמר הלא יומו יבא וימות

או

שמה תתלים ליה ועל רגעני, ארץ ידברו, מהיותם חיים חיים קצרים כבעלי הובובים הנקראים (עפהעמערע) אשר בל יחיו כ"א יום אחד והמה הנקראים בקהלת ובובי מות מהיותם נכונים למות בהולדם כאשר יקרא כל איש העומד למות בדון, בן מות, והמה קטנים מאוד אשר כמעט קמה העין לראותם ובכל אלה יבאישו שמן רוקה, בתואר הובובים האלה יקרא האשכנוי כל רעה עוברת והבלתי קיימת (דאס איזט איינע עפהעמערע).

* ויגשם מלשון נשמה כדרך בנין הכבר להורות על הפך הפעולה כמו בכל תכואתי תשרש מסעף פורה בו וכן רעתי לבאר שמה במדבר כ"א ונשים ער נפח ולומר שהנו"ן הוא מהשורש מלשון נשמה ואיננו נו"ן א"תן מרכבים מרכבים בעדם, ומקור הוא מבנין הכבר והחירק הגדול הוא כמקום צירה וואת מצויה מאוד ואין בו ורות כ"א פתחת הו"א ואחריו רגוש, וכן נראה לי לבאר מלת ונידם, ולומר המ"ם אינינו מכנוי יחס הפעול כ"א מיחס כנוי הקנין, ואין בו ורה כ"א פתחת הו"א וטעמו (אוונר איהר פערואלטונג) וטעם ונשים (מאן האטטע ענטועעלט) מהפעלים שלא נודע פעלו.

מחזה מול מחזה

או ה' יפגנו ולמה זה חבל אינע * וימחר הרופא ויחלט הממנו, ויאמר אחיך המות, ויאמר החיים אחי הוא קחהו אלי, ויצא אליו המות ויגשקו איש את אחידו, ויעלו בסרכבה אחת, ויסעו לדרךם, ויר השלום היתה על הרופא וישנס את מתניו וירץ לפניהם עד כואכה חצר מות.

ביאורים על מגלת אסתר

ג' ד' ויהי באמרם אליו יום יום ולא שמע אליהם ויגידו להמן לראות היעמרו דברי מרדכי כי הגיד להם אשר הוא יהודי, כבר צוהו קדמאי דקדמאי מה ראה מרדכי להתחרות את המן ולהביא את עמו בסכנה, ומה הוא התנצלתי לאמור אשר הוא יהודי ודרשות חז"ל כי צורת עבודת כוכבים היתה חקוקה לו בכגרו או במצנפתו בלתי מספיקות עוד להתרת השאלה הזאת, לכן נראה לפרש שפקודת המלך להשתחוות להמן היתה אך על העברים לכך כי שלשה מגלות היו שמה בשער המלך הראשונה המה משנים הסגנים והשופטים יודעי דת ודין והמה נקראים כלם כשם שרים, שניה לה המה עושי מלאכת המלך בענינים מרוינים, נובים המס ומענישים המורדים ועוד עבודות כאלה ונקראים עברי המלך והמעלה השלישית המה המשרתים המשמשים את המלך בביתו ורצים לכל אשר ישלחם לקרא ולהביא והנה כנודן דיהן נראה בעליל בני המלך צוה אך על העברים להשתחוות להמן ולא על השרים ומרדכי אשר

* מדרש תנחומא סוף פ' ויצא ויחר ליעקב וירב בלכן, ראה מה א"ל בחרות אפן, לא אמר לו אלא מה פשעו ומה חטאתי וצלו רוד בפיוסו שלא אבת לשלוח יד בשאול כתיב כי אם ה' יפגנו או יומו יבא וימות או במלחמה ירד ונספה, לכן אמרו קפרנותם של אבות ולא פיוסם של בניים.

מחזה מול מחזה

אשר וכה לגדולה לשבת בשער המלך היה כוראי אחד מהשרים, כי כן מצינו אשר אך וקנים ונכבדים ישבו בשער המלך וכן גם בשער העיר כמו וקנים משער שבתו, ולכן לא מצא מרדכי עצמו מחויב להשתחוות להמן מטעם המלך כי עליו נאמר יושב בשער המלך לשון גדולה, ועל העברים נאמר אך וכל עבדו המלך אשר בשער המלך, ולא נאמר היושבים בשער המלך, מהיותם אך עבדים עושי מלאכת המלך (אמטס לויטע) והמה משנאתם מרדכי מהיותו יהודי התקנאו בו וירצו להשפיל ככרו ויוכיחיהו למה לא ישתחוה גם הוא, וכראותם כי אין שומע אליהם ויגידו להמן לראות היעמרו דברי מרדכי כי הגיד להם אשר הוא יהודי, פי' וזאת עשו לו אך מאשר הגיד הוא להם פעם אחת לפי תומו אשר הוא יהודי וזאת היחה בוטן מוקדם ולא אמר זאת מטעם התנצלות, ויתכן כי נחם מרדכי על זאת כראותו כי נחבכו לו עכור זה החצרונים לשנוא אותו ימטעם זה צוה על אסתר לבלתי גלות את עמה ואת מולדתה למען לא תוקש גם היא בגלל שם אומתה והמן הבא מורע אגג אשר היתה לו שנאה כבושה מאז על היהודים הטיב חרה לו ויבקש תואנה לאבד אותו עם כל אמתו בדרך מלשינות מצד אחר ולא מצד כי מרדכי עובר מצות המלך אחר כי לא היה נכלל בסוג עבדי המלך כי היה אחד מהשרים ואין לי בואת אשר ירא המן לשלוח יד במרדכי בעצמו גם אודהיו וורש יעצוהו אך להפיק רצון מהמלך בהדרגה הוה כמו שנאמר, אסתר למך ויתלו את מרדכי וזו היתה אחר מהעברים או לא היה לו לרכב כרכורים רבים בשביל גבוה כזה - ד"א ומרדכי ידע את כל אשר נעשה בו ויצא בתוך העיר ויצעק צעקה גדולה ומרה - לפי הנראה חמות מאוד יחד לא ירא מרדכי מלצעוק ולעורר

מתוח מול מחזה

ולעורר שבר כחוף אחר כי כבר גור המלך, ושנית לא
 גאווה לאיש כבוד כזה לעשות כדרך הנשים והקמטים
 להתמרמה במקום רואים ללא הועיל, לכן נראה לי
 להצדיקו בהדבר אשר קראתי בספר דברי הימים
 (לאביסעען) ארץ אשר מעולם בגולה לא הלכה
 ומרגיו ארצות הקדם כמו גבוכרנצד וחביריו לא ערו
 עליה מעולם והרתות הקדומות (ויטען) אשר נפרצו
 או בכל ארצות הקדם ותאבדנה ע"י שטף מלחמות
 רבות וכברות תכבדנה עוד שמה על כנן הראשון
 ושמה יחשב עד היום לכבוד מלכים באם יעמרו
 המון אנשים מבקשים לפני שער המלך וצועקים מאו
 הבוקר עד הערב קול גדול ולא יסוף וכאשר ימעך
 מספרם ושכרו אנשים במחיר רב מרכוש המלך
 להרבות צעקה ותחינה לקיים מה שנאמר רבים יתלו
 פני גדיל, וכן מצינו, על חומותיך ירושלים הפקדתי
 תמיד לא יחשו, המזכירים ה' אל דמי לכם.
 (י"א שם) ואני לא נקראתי לבא אל המלך והשליש יום.
 תמיהות שמים בהמעשה הוה הראשונה איך לא ידע
 מרדכי אשר היה מיושבי השער ופקודה גלויה בואת אשר
 ידעו גם בני העם, ושנית למה השיבה לו אסתר כי לא
 נקראה זה שלשים יום ולא ענתה בפשימות, לא נקראתי.
 לכן נראה לי לאמר כי הנורה הזאת לא פשטה בוראי
 גם על המלכה הנבירה כי לא יתכן אשר המלך יחלל כן
 כבוד אשתו היושבת לימינו ולכן בצדק צוה עליה
 מרדכי לבא אל המלך ולבקש והיא כראותה כי לא
 נקראה אל המלך זה שלשים יום ותפחד מאד פן
 המלך יבוקף עליה וכנכריה נחשבה לו ונכללת גם
 היא בהפקודה הזאת לכן השיבה לו ואנכי לא
 נקראתי זה שלשים יום.
 ביאורים על מדרש אסתר
 מדרש מגילת אסתר א) אמר ר' שמעון בן יוחאי
 בשלשה

מתוח מול מחזה

בשלשה מקומות הקב"ה מוהיר לישראל שלא יחורו
 למצרים הראשון שנאמר (שמות י"ד) כי אשר ראתם
 את מצרים היום וגו' והשני כתיב (דברים י"ו)
 ור' אמר לכם לא תוסיפו לשוב בדרך הזה עוד והרין
 ג' דכתיב והשיב ה' מצרים באניות.
 מתנות כהונה הרי שקללם בכך ששיבו על כרחם
 מכלל שבלאו הכי אסורים הם לשוב שם נפלאתי
 על כבוד הרב אשר לא השפיל לראות לסוף הקרא בדרך
 אשר אמרת לך לא תוסיף עוד לראותה כו' (שם) בשלשתן
 כפרו בשלשתן לקו הראשונה בימי סנחרב שנאמר
 (ישעיה לא) הוי היוורדים מצרים לעורה ומה כתיב בתריה
 ומצרים אדם ולא אל. שנית בימי יוחנן בן קרח שנאמר
 (ירמיה מ"ב) החרב אשר אתם יראים סמנה וג'
 והשלישית בימי טרכינות שחק עצמות ילרה אשתו
 בליל תשעה באב והיו כל ישראל אכלים גשחק הולד
 בחנוכה אמרו ישראל גדליק או לא גדליק אמרו
 גדליק. וכל מה דבאי לימטי עלן וממי אדליקן אולון
 ואמרו לישנא ביש לאשתו כי אתאי אשכחונן
 רהוי עסיקין בהדין פסוקא ישא ר' עליך גוי כו'
 הקיפון לגינותיו והרגן. הרב לא פירש פה מאומה
 ודברי המדרש סתומים פה מאוד כי אין מגיד
 מקום מעשה טרכינות שימנה לפעם שלישית מכפירתן
 בלאו לען תשובה לארץ מצרים, לכן עצתי אמונה
 להקורא את המעשה הוה במסכת סוכה ד' נ"ב וימצא
 מפורש כי זאת נתיית שמה באלכסנדרו של מצרים
 אך נתחלף שמה שם אלכסנדרו מוקדון בשם טרכינות
 ועיין כל זה בכירור בספר מאור עינים להארומי.
 מדרש אסתר ו) א"ל מרדכי להמן מה לך מתנת
 (וזארום וויפצטע) עכור בלן ספר (אונד ווארד יעצט
 באדער באדרשערער) א"ל וכהווא שאילתי לך (ר"ה)
 אונד דאס אויס דיר איין וואנדרער) לית אנא חכים
 לאבא

מחזה מול מחזה

לאבא (פי' הכי לא ירעתי את' אביך בלן וספר בכפר קריונס ואת משכחת מאני ספרא דירוח (פי' ואתה תמצא שמת עור את כלי אומנתו . ובמסכת מגלה משמע דהמן בעצמו היה בלן וספר בכפר קרצום עשרים ושתיים שנה , וכבה נסה הקורא במדרשים ובאגדה למצא סתירות כאלה והרצח לתרץ מתרץ ולהמבקר הרשות לאמר כי דברי האגדה חובס מליצות ומעטפות לענינים עמוקים והאיש הנסה מאו להפלת דבריהם בדבר לצנותם על שונאי ישראל יבין כי לא מקבלח (אלס טראדיצאן) דברו כואת על המן ולא מסמחה אשר היתה בידם כי או הוא דבריהם מכונים כדברי הלכות אסור וחתר , מה שהוציאו עליו לעו שהיה ספר ובלן לפי שכן תהלוכות ארצות הקדם מאו שהספרים (היא בארדשערער) תיו עולים לגדולה ונעשים שרים בארץ (פאשייען) כי מהיות הספר (בארבידער) מתעסק בוקן הסולטאן שעות שתיים ושלש עד כי יתקנו ויכינו בחער ובצבעים לפי טוב טעם בני קדם (כי מגדלי זקן המה מעולם) יתארהו במחונה וישחור הלובן וינתק הצהוב וכלכל דוח אדונו כללתי וקוץ במלאכתו הארוכה ברברי הכות ובמכתמים בחרות ובשמועות חרשות המצהולות את רוחו ובין כה וכה יחלוק אליו בעיניו ונוגב את לבבו וישא חן וחסד לפניו עד כי ינשאחו , ולכן ברצות חו"ל להשפיל איש צר ואובי כהמן העבורוהו דרך שער התגלחת אותו ואת אביהו באשר כי הוא השער אשר יבואו בו לגדולה כל איש תרמית ונבוה כמות מידעם כי לבן גדולם באמת לא תהו פתיחות נפש כואת לחפץ באברון עם גדול על דבר נקלה כואת ואשר חובר שם קוריונס , קרצום , היינו אך לדוגמא כי להראות שהיה ספר גם במקום קמן ושפל כמו שאומרים אנהנו בדרך לעג (עד אז אין בעדער געווען אין זופראן) שם

מחזה מול מחזה

שם ר' לוי בשם ר' שמואל בר' נחמן אמר כתיב (דניאל ו') ושער ראשה בעמר נקי . שאין לכל בריה אצלו כלום : מחנות כהונה) אין לשום אדם חוב ופתחון פה עליו לאמר לא שלם לי את זאת : ואני אענה אכתריה שהמאמר הזה נובע מהא דאסרו אינשי עד האט ניט אוי פיל האר אויף ויין קאפ וויא פול ער איזט שולדיג ועוד מצינו שהיה לפנים הרת ברומי שהבעל חוב גבה חובו גם משערות הראש באם שלא היה לו לאשר נשה בו במה שלם גו שערותיו לעשות ממנו פאה נכרית (פעארוקט) ועליו נאמר שער ראשו בעמר נקי הוא שאין מניע ממנו לכל ביות כלום . שם א') ר' הושעיא רבה אומר שהיה עשוי (פ' הכסא של שלמה) כמירכי מרבבתו של מי שאמר והיה העולם (הקב"ה) (סתנות כהונה) כמירכי מצאתי פירושהו כדמותו ורייק מדכתיב גדול . ולי גראה שמעמו שלשת הצלע (דרייפוס) טראך . שלושה בלשון יוני , וכן יש פ' ויצא ס"ח ריש לקיש אמר דרכיסא של ג' רגלים הראהו ליעקב כמאמרם על כסא ית' שלא נשלם עור הכסא , וכן מצינו שהכהנית הגדולה ואם הנביאות פטיא ישבה על שלשת הצלע בהנבאותה הנקרא (רער הייליגע דרייפוס) . שם א') בששית (פ' במעלה הששית מכסא שלמה) לא תקח שוחר (פ' בעלותו על המעלה הששית) הכריזו לפניו לא תקח שוחר) וכן הוא אומר וירות מזה ומוה אל מקום השבת . גראה לי שהמדרש מפרש פה טעם מלת ירות לשון לקיחה כמו שפירשו , וירא לכרובים תבנית יד אדם תחת כנפיהם . שהוא כינוי ורמולמרת הצדקה הנלקחת ביד , וכן נקרא גם עתה בתוך עמנו לקיחת השוחר בשם (לאפקט) : שמה ב') אמר ר' תנחומא נבוכדנצר שחיק מחק סיגיל כל אוצרות העולם והיתה עינו צרה בממונו , כיון

מחזה מול מחזה

כיון שגמטה למות אמר מה אניח זה לאויל עמר וגור ועשה ספינות גדולות של נחשת מילא אותן כסף וזהב והטמינם בפרתוהפך פרט עליהם ויום שעמר כורש וגור שיבנה בית המקדש גילה אותו הקב"ה הלא הוא דכתיב (ישעי' מ"ד) כח אמר ה' למשהו לכורש כי נתתי לך אוצרות חשך ומטמוני מסתרים. דוגמא מואת נמצא ברברי הימים למלכי פרס וכבר העתיקו בן זאב בהקדמה לספר ירמיה ותוכן הדבר כך הוא. בהצר כורש על העיר בכל ותעמוד כחיל ימים רבים ושנבה ממנו הסב את נהר פרס אשר שטף ועבר דרך העיר לצד אחר רחוק מהחומה ויבא כללה העירה עם חילו דרך הנחל (בראבען) הגשאר יכשילכרה: מגילת אסתר ו') אמר לו רעה נאמן כבר נכתבה אגרת בלייה על ישראל, א"ל משה אם בטיט היא החומה תפלתנו נשמעת ואם בדם נחתמת מה שהיה הוא אמר לו בטיט היא החומה. א"ל לך וחודיע למרכי מיר הלך והודיע למרדכי כל המאמר הזה ואמר פרשני, לכן הנני לבארו על פי מה דאיתי במדרש חוית א' על פסוק לסוסתי, אבל אניח לך את הרשום בכתב אמת, אם אמת רשום ואם רשום למח אמת, אלא עד שלא נחתם גור דין רשום משנחתם אמת, והנה ידוע לכל אדם כי יש לצבעים אבות ותולדות כמאמר ו"ל, ארבע מראות ננעים וכו', והנה כאשר השלג הוא אבי (ריא אורמארבע) לכל מדרגות הלבנות כן הדם הוא אבי כל מדרגות הארמיטות, וכן לפי דעתי נקרא הדם בשם הזה כמו חו"ל שמה בפרשה תולדות, מן האדם האדם הזה. ר"י ור"ל ר' יוחנן אמר מיניה זמן פטרוניה, והוא לפי שמת הדם, פי עשו השתוקק גם לרמו של ועקב כי טעם, פמרון אב מהיות הדם אב לכל מדרגות הצבעים הארומים ור' יוחנן דודש ואת סכל לשון, האדם האדם הממשע האדם

מחזה מול מחזה

האדם ביותר והוא הדם וכן נראה שמה פ' וישב פה' שמראה האדומה ביותר והיא מראה הדם נקראת בשם אם הצבעים הארומים כי שם נאמר, אברימוס בר יוסי היו עינותי ומוזן ורמין לאמוהו, היינו שהי' אדומים כמו דם (וואס ויא איוט דיא אורמארבע אלער ראטהען פארבען). וכמו ידוע כי החוב (דיא שולד) נמשל כפי הנכניאים ובפי חו"ל בשם חולע, שני, ודם והוכות בשם שלג וצמר ולכן מה נמלצו דבריהם בהמאמר הזה, משה שאל את אליהו להגיד לו אם נחתם בדם היינו אם הדבר לאחר גור דין וכהוב וחחום על בוריו ואו ההתימה בכחינת דם שאין בצבע אדום יותר ממנו אשר יורה לחוב ולא יועיל או שום תפילה ואו נקרא כתוב בכתב אמת ואין להשיב אם קורם גורה או הנה אך ככהינת טיט שמראהו אך תלורה שלישית לדם כי כהה הוא והנהו אך ככתם רשים כדרך העברה להצעו לפני השופטים ורשומן אין גיכר כל כך וכן אנחנו עושים גם היום, הכתב אשר נכתב בדרך (אצארנע) נכתב בכלייע שטיפט אשר נכתב (לבואלע) הנהו נכתב בריו שווד ככתב מפורש וכן איתא גם במדרש שיר השירים ח' צח לי בים שנאמר ובני ישראל הלכו בתוך הים ביבשה, ואדום למצרים שנאמר וינער ר' כי אלמא שקראו את ומרת הדין בשם דם והוכות בלשון צח:

השמימה ובהקבץ בתולות שנית וזררכי יושב בשער המלך (כ) אין אסתר מגרת מולדתה ואת עמה אין עור די ביאור להמקרא הזה בכל המון הביאורים אשר ראיתי עד היום והניחו עור מקום להבאים אחריהם להתגור בו, מלכד אשר דבריו נראים כמיותרים אחרי כי כבר נאמרו בפסוק יו"ר, לא הגידה אסתר את ימה ואת מולדתה, עורנו גם מווד בהמשך ענינו להמקרא אשר לפנינו ולהמקרא

אשר

מחזה מול מחזה

אשר מלאחזיו, לכן נראה לי לבארו ולאמר כי
 נחסר פה המתואר בשנה, ושעורו בן, ובחקבץ
 בתולות בהשנה השנית כי בן ורך העברו לקצר כמו
 ואתה מרככות קורש, היינו מרככות הרי קורש,
 וטעמו כך, ובחקבץ בתולות בשנה שנית היינו
 שנית למלכותו בשלישית למלכותו עשה המשתה
 לכל שריו ועבריו ואו כבר מלכת ושתי וא"כ נשאת
 לו בוראו בשנה השנית למלכותו והיה גם או כמו
 עתה בשבע למלכותו אסיפה רבה מנשים ובתולות
 ומררכי ישבגם או בשער המלך ראה כי כל בתולה
 אשר הנדה כי מרע היהורים הרחיקה ולכן תשכל
 עתה בשנה השנית כחפצו להביא את בת דורו
 לכל הכבוד הזה לצות על אמתו לבלתי הנד
 מלרתה לבלתי יודע למלך כי הודית היא, ועתה
 הקרא משולם אל מה שלפניו, לאחר המליכה
 ועשה גם משחה והנחה למרינות ולא נחם על סתתו
 יהודית כי השניל מררכי להסתיר הדבר כפי ימיו
 מאסיפת הבתולות אשר היתה בשנה השנית ומסות
 כי לא גודע לבל אנש כי יהודית הוא לא נהרו
 בגתן ותדש במררכי כי דמו אשר הנהו איש
 וד נכדו בקרב הארץ הוואת ואין לו עשק בעניו
 המלוכה ומה לו אם מלוך אחשורוש או אחר, וכן
 דעת אבן עזרא וחולל במררש רבה שורא מררכי לגלות
 את עמם מן ירחיקות מהמליכה כי רבת צרוני
 מנעוריו יאמר גם ישראל:

